

Vlaams
Parlement

ingediend op **536** (2020-2021) – Nr. 2
18 november 2020 (2020-2021)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie ad hoc voor de Evaluatie en Verdere Uitvoering
van het Vlaamse Coronabeleid
uitgebracht door Koen Daniëls, Loes Vandromme en Hannelore Goeman

over de evaluatie en verdere uitvoering
van het Vlaamse coronabeleid
in het beleidsdomein Onderwijs en Vorming:
secundair en buitengewoon onderwijs

Samenstelling van de Commissie ad hoc voor de Evaluatie en Verdere Uitvoering van het Vlaamse Coronabeleid:

Voorzitter: Björn Rzoska.

Vaste leden:

Arnout Coel, Koen Daniëls, Marius Meremans, Wilfried Vandaele, Karl Vanlouwe;
Roosmarijn Beckers, Jan Laeremans, Kristof Slagmulder;
Jo Brouns, Loes Vandromme;
Freya Saeys, Willem-Frederik Schiltz;
Celia Groothedde, Björn Rzoska;
Hannes Anaf.

Plaatsvervangers:

Andries Gryffroy, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Lorin Parys, Tine van der Vloet;
Yves Buysse, Immanuel De Reuse, Stefaan Sintobin;
Katrien Schryvers, Peter Van Rompuy;
Sihame El Kaouakibi, Maurits Vande Reyde;
Ann De Martelaer, Jeremie Vaneeckhout;
Hannelore Goeman.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

Documenten in het dossier:

536 (2020-2021) – Nr. 1: Verslag van de hoorzitting

INHOUD

1. Uiteenzetting door Ellen Goovaerts, algemeen directeur Arktos	4
1.1. Arktos vzw	4
1.2. (Beleids)domeinen.....	4
1.3. Visie	5
1.4. Algemeen	5
1.5. Onderwijs.....	5
1.6. Welzijn.....	6
1.7. Onderwijs-Welzijn: NAFT	6
1.8. Jeugd.....	6
1.9. Arbeid.....	7
1.10. Interne organisatie	7
1.11. Impact op jongeren	8
1.12. Aanbevelingen	8
2. Vragen van de leden.....	9
2.1. Vragen van Steve Vandenberghe.....	9
2.2. Vragen van Koen Daniëls.....	9
2.3. Vragen van Jan Laeremans.....	10
2.4. Vragen van Loes Vandromme.....	10
2.5. Vragen van Willem-Frederik Schiltz.....	11
2.6. Vragen van Kim De Witte	11
2.7. Vragen van Kathleen Krekels	11
3. Antwoord van Ellen Goovaerts	12
4. Uiteenzetting door Bart Petit, directeur BO School Ter Leie, Deinze	15
4.1. Ter Leie in Deinze.....	15
4.2. Beslissing om school te sluiten en te heropenen	16
4.3. Opvang tijdens de paasvakantie.....	17
4.4. Busvervoer	17
4.5. Naleven van de coronamaatregelen	18
4.6. Leerachterstand	18
5. Vragen van de leden.....	19
5.1. Vragen van Kim De Witte	19
5.2. Vragen van Kathleen Krekels	19
5.3. Vragen van Jan Laeremans.....	20
5.4. Vragen van Loes Vandromme.....	20
5.5. Vragen van Willem-Frederik Schiltz.....	21
5.6. Vragen van Steve Vandenberghe.....	21
5.7. Vragen van Koen Daniëls.....	22
6. Antwoord van Bart Petit	22
Gebruikte afkortingen	25
Bijlage: zie dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

Op maandag 26 oktober 2020 hield de Commissie ad hoc voor de Evaluatie en Verdere Uitvoering van het Vlaamse Coronabeleid een hoorzitting over de evaluatie en verdere uitvoering van het Vlaamse coronabeleid in het beleidsdomein Onderwijs en Vorming: secundair en buitengewoon onderwijs. De sprekers waren Ellen Goovaerts, algemeen directeur Arktos, en Bart Petit, directeur BO School Ter Leie, Deinze.

De bijlage is terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

Het Uitgebreid Bureau van 27 mei 2020 besliste een themadebat te houden, conform artikel 78 van het Reglement, met het oog op de evaluatie van het Vlaamse coronabeleid en het uitzetten van een postcoronatraject. Om dit themadebat voor te bereiden werd de Commissie ad hoc voor de Evaluatie en Verdere Uitvoering van het Vlaamse Coronabeleid opgericht. Deze commissie ad hoc zal een maatschappelijke beleidsnota opstellen die, naast de probleemstelling, een langetermijnvisie inhoudt en verduidelijkt wat men er in de lopende zittingsperiode aan wil doen, na hoorzittingen met experts en vertegenwoordigers van de diverse betrokken sectoren. Met het themadebat wordt beoogd om enerzijds een evaluatie op te maken van de voorbije coronacrisisperiode, met als bedoeling hieruit de nodige lessen te trekken voor de toekomst, en anderzijds een eerste aanzet te geven voor een postcoronatraject.

1. Uiteenzetting door Ellen Goovaerts, algemeen directeur Arktos

1.1. Arktos vzw

Arktos is, aldus *Ellen Goovaerts*, een Vlaams expertisecentrum voor kinderen en jongeren van 6 tot 25 jaar. Daarnaast ondersteunen ze ouders, partners en overheden bij het omkaderen van deze kinderen en jongeren. In alles wat ze doen is hun missie hun kompas. Ze vertrekken altijd vanuit de krachten die aanwezig zijn en zetten heel erg in op verbinden en versterken. Ze zijn werkzaam in alle Vlaamse provincies en in Brussel. Structureel gezien zijn ze werkzaam in vier regio's en hebben ze één coördinatiedienst, die instaat voor het mee verzorgen van de essentiële en noodzakelijke voorwaarden om de missie te kunnen vervullen. Arktos telt ongeveer 170 medewerkers en bereikt op jaarbasis ongeveer 8000 kinderen en jongeren. Ze hebben iets meer dan 100 projecten, verspreid over verschillende levensdomeinen. Ze hebben ook verschillende opdrachtgevers, waarvan de voornaamste de Vlaamse overheid, de lokale besturen en het ESF zijn. Ze zijn ook erkend als landelijk jeugdwerk, als een voorziening voor bijzondere jeugdzorg, als voorziening voor het aanbieden van naadloos flexibele trajecten en door het VAPH.

1.2. (Beleids)domeinen

Arktos is een typische kruispuntorganisatie, wat betekent dat ze werkzaam zijn op alle domeinen waar kinderen en jongeren zich op bewegen. Kinderen en jongeren worden steeds benaderd vanuit hun integrale persoon. Daar waar nodig of gewenst, maken ze actief verbindingen tussen verschillende domeinen. De projecten zijn niet altijd in één domein te situeren. Een voorbeeld is NAFTA, gericht op het tegengaan van schooluitval, gesubsidieerd door Welzijn, maar met leerplichtige leerlingen uit het secundair onderwijs. Dat is een unieke samenwerking tussen Welzijn en Onderwijs. Deze manier van werken, namelijk als een kruispuntorganisatie is niet altijd evident maar wel boeiend, en biedt meerwaarde voor zowel de kinderen en jongeren als de partners.

1.3. Visie

De algemene visie van Arktos is een kansrijke samenleving te willen creëren waarin uitsluiting uitgesloten is. Ze willen ademruimte creëren voor kinderen en jongeren in een hypersnelle wereld. Ze willen ouders, partners en overheden ondersteunen om hetzelfde te doen. COVID-19 heeft daar niets aan veranderd: ze willen maximaal zuurstof blijven geven aan kinderen en jongeren, alleen is er nu expliciet aandacht voor de veiligheid van iedereen. Daartoe volgen ze de richtlijnen van de diverse overheden.

1.4. Algemeen

Op 3 april 2020 zijn ze als jeugdwelzijnswerk erkend als essentieel beroep, wat zeer welkom was. Dat zorgde ervoor dat ze de zuurstof die ze wilden blijven bieden aan kinderen en jongeren, ook konden blijven bieden, vooral op individueel niveau, digitaal maar ook fysiek als dat nodig of gewenst was. Fysieke groepsvorming was tijdens de lockdown en daarna niet mogelijk. Vanaf 8 juni 2020 zijn er in het jeugd-welzijnswerk op dat vlak iets meer mogelijkheden gekomen. Voor de tweede golf zijn er richtlijnen per domein. Het blijft zoeken met veel creativiteit en inzet naar hoe er blijvend verbinding kan worden gemaakt met kinderen en jongeren. Dat heeft de organisatie genoopt om creatief te zoeken naar nieuwe werkvormen, zowel digitaal als fysiek.

De COVID-19-periode stelt een aantal dingen op scherp en maakt de complexiteit en verschillen tussen de domeinen meer zichtbaar. De richtlijnen zijn niet altijd op elkaar afgestemd, wat concrete uitdagingen in de praktijk stelt. Van in het begin is er steeds snelle communicatie geweest vanuit de beleidsdomeinen Jeugd, Welzijn en Onderwijs, maar over de arbeidsprojecten, vooral gesubsidieerd door ESF en VDAB, was er langere tijd onduidelijkheid over wat mocht en wat de verwachtingen waren. Dat alles zorgt ervoor dat afstemming, zowel intern als met de lokale partners, noodzakelijk was en nog steeds is. Het blijft zoeken naar hoe kinderen en jongeren maximaal ondersteund kunnen worden en wie welke rol daarin kan opnemen.

1.5. Onderwijs

Arktos heeft projecten in het basisonderwijs en secundair onderwijs die gesubsidieerd worden door Onderwijs alleen, door Onderwijs en ESF samen, of door Welzijn. Onderwijs legt tijdens de coronacrisis grote focus op cognitieve vaardigheden en daardoor is er weinig aandacht voor welzijnsthema's.

In de eerste golf was Arktos geen essentiële derde, wat effect had op de trajecten, zowel inhoudelijk als voor het behalen ervan. Het had ook effect op de binding en samenwerking met de school. In normale omstandigheden zijn er heel veel informele contacten met scholen en CLB's, maar nu vielen die helemaal weg. Het contact werd formeler, moeilijker en moeizamer. Er waren ook weinig of geen mogelijkheden tot klasbegeleiding en schoolondersteuning, ook niet na de heropstart van het onderwijs in het voorjaar van 2020. Individuele begeleiding van leerlingen bleef wel doorlopen, maximaal digitaal maar fysiek indien nodig of gewenst.

In de tweede golf zijn ze wel erkend als essentiële derde, wat betekent dat klasbegeleiding en schoolondersteuning mogelijk blijven. Het zijn schooldirecties die daarover beslissen. De individuele begeleiding blijft dezelfde als in de eerste golf. Bij de groepsvorming mag er geen mix zijn van leerlingen uit verschillende klasgroepen, terwijl in de groepen vaak leerlingen worden gemengd uit verschillende scholen en klassen. In de praktijk gaat de groepsvorming dus vaak niet door.

Op het vlak van contacttracing is er gemis aan communicatie. Arktos wordt niet altijd opgenomen in de communicatie, wat nefast is voor de verdere verspreiding. Het CLB meldde Arktos dat de school hen zou moeten verwittigen, maar stelde in de plaats voor dat de leerlingen dat zouden doen. Dat is uiteraard geen optimale manier van werken.

1.6. Welzijn

In het beleidsdomein Welzijn wordt Arktos door het agentschap Opgroeien erkend als voorziening in het bijzondere jeugdzorg en voorziening voor naadloos flexibele trajecten. Ze zijn ook erkend door het VAPH. Tijdens de eerste golf konden ze jongeren individueel blijven begeleiden, digitaal maar fysiek indien nodig of gewenst. Er was geen mogelijkheid tot fysieke groepsvorming. Dit is vergelijkbaar tijdens de tweede golf. Alleen is groepsvorming inmiddels mogelijk, maar met zoveel mogelijk vaste groepen. Het VAPH stelt duidelijk dat er geen mix mag zijn van jongeren die in een residentiële voorziening leven en jongeren die thuis wonen.

1.7. Onderwijs-Welzijn: NAFT

NAFT is een unieke samenwerking tussen Onderwijs en Welzijn, en gericht op het vermijden van ongekwalificeerde uitstroom. Het wordt gesubsidieerd door Welzijn, maar is voor leerplichtige leerlingen uit het secundair onderwijs. NAFT wordt opgevolgd door de gemengde zorg- en onderwijsinspectie. Arktos volgt hierbij de richtlijnen van Onderwijs en Welzijn.

Ook hier waren ze in de eerste golf niet erkend als essentiële derde, maar kon individuele begeleiding doorgaan. Op het vlak van groepswerking waren er digitale experimenten en is er gewerkt met taken en opdrachten. Er was ook de mogelijkheid om vragen op te nemen omtrent preteaching. Er waren grote verschillen tussen scholen in de manier waarop afstandsonderwijs en ondersteuning werd ingevuld. Belangrijk is te wijzen op e-exclusie: veel jongeren hebben geen laptop of internet, en onvoldoende kennis om ermee aan de slag te gaan. Jongeren durven ook niet altijd aan de school te zeggen dat ze geen laptop hebben omdat ze zich dan kwetsbaar moeten opstellen. Door de goede contacten van Arktos met jongeren kwam dat op een andere manier naar boven en hebben zij mee laptops kunnen verdelen. Er was gepland dat Arktos NAFT-jongeren mee zou opvangen, maar Arktos heeft daarover geen vragen ontvangen.

In de tweede golf blijft e-inclusie een aandachtspunt. De individuele begeleiding van leerlingen blijft dezelfde. Arktos is nu wel erkend als essentiële derde, wat een meerwaarde is. Qua groepsvorming merken ze op dit moment nog een verschil in de richtlijnen tussen Onderwijs en Opgroeien. Voor Onderwijs mag groepsvorming enkel doorgaan met leerlingen uit dezelfde klas, voor Opgroeien moet het om vaste groepen gaan. Dat stelt bepaalde uitdagingen. Het verschil is al aangekaart bij zowel het departement als bij het agentschap, en men verwacht daarover snel uitklaring.

1.8. Jeugd

Voor het domein Jeugd zijn er richtlijnen van de Vlaamse overheid, maar nog veel belangrijker is de afstemming met de lokale besturen over de noden en welke rol Arktos daarin kan opnemen. Tijdens de eerste golf gebeurde ook hier heel veel digitaal en via individuele contacten. Er waren stoep- of wandelgesprekken. Er is veel ingezet op vindplaatsgericht werken om jongeren in hun omgeving aan te spreken en te sensibiliseren over de maatregelen. Op het lokale niveau was er ook afstemming met de politie over wie welke rol opnam. Vanaf juni 2020 was er wel opnieuw groepswerking mogelijk in het jeugd welzijnswerk, met een maximum van acht jongeren. Dat zorgt nog altijd voor de nodige organisatorische uitdagingen.

Er waren op sociale media digitale 'challenges' en er zijn bijvoorbeeld knutselpakketten aan huis geleverd. Op vraag van de lokale besturen heeft Arktos ook mee de opvang verzorgd.

Voor de tweede golf zijn de richtlijnen recent bekendgemaakt. Individuele begeleiding blijft mogelijk. Groepsvorming voor min-12-jarigen kan binnen en voor de anderen buiten met mondkmasker, met uitzondering voor het jeugdwelzijnswerk waar groepswerking ook binnen kan met maximum acht deelnemers. Soms stelt dat uitdagingen omdat er in een groep één iemand ouder is dan 12 jaar. De algemene regel is dat jongeren uit het basisonderwijs de maatregelen volgen van de min-12-jarigen en jongeren uit het secundair onderwijs de andere regels.

1.9. Arbeid

De arbeidsprojecten worden voornamelijk gesubsidieerd door ESF en een paar door VDAB. Ook hier was er voornamelijk individuele begeleiding, zoveel mogelijk digitaal en fysiek indien mogelijk of gewenst. Daarnaast is er ingezet op digitale vorming of opleiding. Bij de deelnemers lag de focus heel hard op mentaal welzijn, huisvesting, ondersteuning bij de administratie en dergelijke. Stages en werkplekleren waren en zijn niet of nauwelijks mogelijk. Voor jongeren in het deeltijds onderwijs en het duaal leren is dat nochtans een essentieel onderdeel van het leerproces. Daar moet zeker een oplossing voor gevonden worden.

1.10. Interne organisatie

Arktos zelf is snel overgeschakeld op telewerken, behalve voor vormings- en ondersteuningsactiviteiten. Als er vindplaatsgericht gewerkt wordt, is het immers niet mogelijk om te telewerken. Begin juli 2020 hebben ze een schema met pandemische niveaus opgemaakt zodat er snel geschakeld kan worden als het nodig is. Dat biedt de medewerkers duidelijkheid over welke aanpassingen er verwacht worden. Voor de medewerkers is er beschermingsmateriaal geleverd door het agentschap Opgroeien en het VAPH. Verder zijn de locaties aan de richtlijnen aangepast.

Arktos merkt nu meer dan tijdens de eerste golf een verschil in veiligheidsgevoel bij medewerkers. Er wordt geprobeerd om zo flexibel mogelijk en op maat om te gaan met de persoonlijke situatie en het aanvoelen van de medewerker. Ongeveer 5 procent van de medewerkers heeft gebruikgemaakt van het corona-ouderschapsverlof. Tijdens de eerste golf waren er geen besmettingen bij medewerkers, momenteel zijn er twee positief getest. In de zomer van 2020 was er één jongere besmet waardoor een werking tijdelijk gesloten is. Recent was er opnieuw een besmetting bij een jongere waardoor ook die werking preventief is gesloten.

De organisatie heeft bewust niet gebruikgemaakt van tijdelijke werkloosheid, vooral vanuit het standpunt dat ze nu meer dan ooit hun maatschappelijke opdracht moeten vervullen. Ze zijn soms zelfs ruimer gegaan dan hun oorspronkelijke opdracht. Dat betekent dat alle medewerkers het beste van zichzelf hebben gegeven tijdens de hele periode, rekening houdend met elke individuele situatie. Ook het financiële aspect speelde mee. De subsidies van Arktos zijn grotendeels gegarandeerd, op een aantal projecten na waarvan de middelen gebaseerd zijn op gepresteerde uren. Daar zijn de uren erkend die erkend konden worden en mag de projectperiode verlengd worden in het najaar van 2020. Dat is fijn, maar legt ook een serieuze druk op het najaar om die extra uren nog te presteren. Daarnaast was er nog een extra financiële impuls vanuit Jeugd om aanwezig te zijn in de buurt, om bruggen te slaan en nieuwe vormen van outreachend werken te exploreren.

1.11. Impact op jongeren

Ellen Goovaerts haalt een aantal positieve en negatieve elementen aan inzake de impact op jongeren. Bij sommige jongeren kwam er meer mentale ruimte door het wegvallen van de schoolse verwachtingen en druk. Zij ervoeren het afstandsleren als minder stressvol, waardoor ze op eigen tempo konden werken. Sommige jongeren hadden een veiliger gevoel bij de digitale weg en vonden dat ze op die manier meer konden zeggen. Sommige jongeren ervoeren ook dat ze niet leermoe maar wel schoolmoe waren. Sommige jongeren ervoeren dan weer het negatieve gevoel van eenzaamheid en isolatie, wat de nood onderstreept van digitale en fysieke contacten. Digitaal werken kent absoluut zijn grenzen en daarom is het belangrijk om een evenwicht tussen beide te vinden. Bij sommige jongeren was er verwarring en onwetendheid. Sensibilisering en informatie op maat van jongeren, via hun kanalen, is echt noodzakelijk. Duidelijk werd ook dat de impact op jongeren en kinderen in kwetsbare situaties groter is. Er zijn jongeren die als gevolg van hun thuissituatie geen rust of ruimte hebben om aan schoolse taken te werken, die hun thuissituatie ontvluchten en dan geconfronteerd worden met boetes, vaak in een gezin waar er al financiële moeilijkheden zijn. Er zijn jongeren zonder laptop of internetverbinding en jongeren met weinig of geen netwerk, dat dan nog beperkter wordt als gevolg van de lockdown. Heel veel jongeren kampten ook met een verstoord dag- en nachtritme.

1.12. Aanbevelingen

Er moet aandacht zijn voor de gezondheids- en welzijnsbelangen van kinderen en jongeren. Er moet aandacht zijn voor verbindend werken en het creëren van een veilige omgeving voor kinderen en jongeren. De leefomgeving is immers niet altijd geschikt voor stoepgesprekken. Het is belangrijk dat kinderen een plek hebben waar ze zich fysiek en mentaal veilig voelen. Dat kan individueel, maar ook in kleine groep.

Kinderen en jongeren moeten zich in de openbare ruimte kunnen blijven bewegen. Er moet een evenwicht zijn tussen digitale en fysieke contacten, net om de verbinding te blijven behouden. Er moet blijvend ingezet worden op digitale geletterdheid en mediawijsheid. Digitaal leren is niet voor elke jongere even evident, digitaal solliciteren nog veel minder. Daarbovenop vielen ook andere manieren om aan een job te komen weg. Er moet ook worden ingezet op het materiaal en op het verwerven van competenties op het vlak van digitale geletterdheid. Ze wijst ook op het belang van bereikbaarheid en beschikbaarheid. Bepaalde instanties, zoals vakbonden of gemeenten, waren vaak enkel digitaal bereikbaar via een algemeen e-mailadres. Dat is voor sommige jongeren een hoge drempel. Ze hebben iemand nodig die ze kennen, die naast hen staat en vrij snel antwoordt. Bij een aantal jongeren stegen ook de financiële zorgen omdat ze redelijk lang op antwoorden moesten wachten.

Er moet aandacht zijn voor remediëringstrajecten in het onderwijs en het zo klein mogelijk houden van de gevolgen op de schoolloopbaan. Het is zonder meer positief dat er op maat gewerkt wordt in kleine groepen. Het risico daarbij is dat de remediëringstrajecten in de vrije tijd van de jongeren gebeuren, waardoor ze mogelijk andere activiteiten moeten laten vallen terwijl ze daar ook competenties en vaardigheden verwerven. Er moet ook nagedacht worden over de woordkeuze. 'Leerlingen bijspijkeren' velt een oordeel en is niet bevorderlijk voor het zelfvertrouwen. Het jammere aan de remediëringstrajecten is ook dat er gefocust wordt op regelmatige leerlingen, wat betekent dat een deel van de leerlingen al uit de boot valt bij aanvang.

Arktos vraagt aandacht voor tijdsintensieve maar noodzakelijke ondersteunende activiteiten. Er waren oproepen voor bijkomende middelen of fondsen, maar het

opmaken van zo'n dossier kost veel tijd en energie, die ten koste gaan van de doelgroep. Zijn er geen alternatieven om daar in de toekomst mee om te gaan? Er gaat ook heel veel tijd en energie naar afstemming, bijvoorbeeld op de lokale situatie. Kan daar aandacht voor zijn bij rapportering en dergelijke?

De spreker wijst tot slot op het belang van communicatie op maat en van goede informatiestromen. Ze pleit ervoor om bruggen te bouwen tussen alle niveaus in alle domeinen om de richtlijnen op elkaar af te stemmen vanuit het kind- en jongerenperspectief, met het oog op het maximaal ondersteunen van alle kinderen en jongeren.

De *voorzitter* dankt Ellen Goovaerts voor haar presentatie.

2. Vragen van de leden

2.1. Vragen van Steve Vandenberghe

Steve Vandenberghe wijst op de huidige precaire situatie, waarbij bepaalde specialisten pleiten voor de sluiting van de scholen, behalve de basisscholen. Dat brengt natuurlijk problemen mee op het vlak van leerachterstand. Wat is de visie van de spreker daarop?

De digitale kloof zorgt voor een grotere leerachterstand tussen kansarme en kansrijke leerlingen. Deelt Ellen Goovaerts deze bezorgdheid? Wat zijn de grootste valkuilen voor de toekomst?

De herfstvakantie wordt verlengd, maar dat veroorzaakt opvangproblemen. Moeten lokale besturen of de Vlaamse overheid daarin verantwoordelijkheid nemen? In zo'n opvang worden ook verschillende schoolbubbels samengebracht. Wat is de mening van de spreker daarover?

Bereikbaarheid van kwetsbare kinderen vormt de grootste uitdaging, en dat gaat verder dan enkel het digitale aspect. De armoedekloof vergroot ook. Zijn er manieren om kwetsbare kinderen meer en beter te bereiken?

Er is heel wat discussie over de al dan niet duidelijke communicatie vanuit Onderwijs. Wat is de visie van Ellen Goovaerts op dat vlak?

Steve Vandenberghe verwacht geen mirakeloplossingen, maar krijgt graag andere inzichten.

2.2. Vragen van Koen Daniëls

Koen Daniëls vindt Arktos een speciaal beestje in het Vlaamse landschap, omdat ze op het kruispunt van verschillende beleidsdomeinen zitten. Merkt Ellen Goovaerts de verschillen tussen de regels die van toepassing zijn in Onderwijs en Welzijn? Kan ze daar enkele concrete voorbeelden van geven?

Er wordt vaak gesproken over moeilijk te bereiken jongeren, ook in het kader van de regels. Welke groep wordt er niet, niet meer of moeilijk bereikt? Op welke manier kunnen die groepen wel opnieuw bereikt worden? Ook ouders spelen op dat vlak een rol. Wat is haar mening daarover?

Is NAFTA kunnen blijven lopen waar er samengewerkt werd met externe organisaties? Op welke manier werd Arktos nog toegelaten of geweerd? Welke argumenten werden er daarvoor gebruikt? Wat gebeurde er dan met die jongeren?

Hoe verliepen de individuele digitale contacten? Was dat via WhatsApp of via Messenger? Wat heeft men daaruit geleerd voor de toekomst, ook voor niet-coronatiejden?

De remediëringstrajecten in Onderwijs bieden kansen, maar houden ook een risico in. Dat is dan natuurlijk in de veronderstelling dat het onderwijs blijft draaien. Werd Arktos aanvaard als essentiële derde in relatie met de scholen?

Wat vindt de spreker de best mogelijke manier om informatie te krijgen? Moet er één aanspreekpunt zijn op school die dan contactpersoon voor Arktos kan zijn?

2.3. Vragen van Jan Laeremans

Jan Laeremans heeft het filmpje op de website van Arktos bekeken en kreeg de indruk dat het een soort van ontmoetingscentrum is voor jongeren. Wie stuurt de kinderen of jongeren naar hen? Wie wordt er aangenomen en wie niet? Hoelang duurt een traject? Hoeveel centra zijn er? Is dit niet noodzakelijk in elke grote stad? Wat is de geografische spreiding? Wat is de relatie met het CAW? Is de afbakening van de taken helder of is er veel overlap?

2.4. Vragen van Loes Vandromme

Loes Vandromme dankt Ellen Goovaerts voor de interessante toelichting. Vindt Arktos dat ze voldoende vertegenwoordigd is in de onderwijsclub van de minister? Wat kan er beter op het vlak van afstemming tussen Onderwijs en Welzijn?

Er zijn de Vlaamse draaiboeken, maar ook lokale besturen kunnen autonoom bepaalde beslissingen nemen. Hoe ging Arktos daarmee om? Zijn er problemen ontstaan door die tweespalt?

Er zijn enkele Coronadecreten goedgekeurd voor het beleidsdomein Onderwijs. Zijn er bepaalde zaken nog te weinig geregeld? Moeten bepaalde dingen aangepast worden, bijvoorbeeld inzake duaal leren?

Er zijn heel wat inspanningen gebeurd op het vlak van digitalisering, maar er blijven nog zorgen bestaan. Zijn er nog andere beleidsimpulsen op dat vlak waar Arktos vragende partij voor is? Kan Ellen Goovaerts aanbevelingen doen op het vlak van ondersteuning van ouders bij de e-inclusie?

Ellen Goovaerts zei dat er een groot verschil was tussen scholen op het vlak van preteaching. Kan ze enkele goede voorbeelden geven? Is er een platform nodig om die goede voorbeelden te kunnen delen?

De spreker gaf aan dat het erg belangrijk is om erkend te zijn als essentiële derde. Hoe ziet zij dit in de toekomst? Mocht Arktos toch niet meer als essentiële derde erkend worden, hoe kunnen zij dan toch op de school aanwezig blijven?

Hoe kan er maximaal voor gezorgd worden dat jongeren kansen blijven krijgen, zowel in coronatiejden als daarna? Wat heeft een organisatie als Arktos nodig om de missie te kunnen blijven vervullen? Was er veel contact met lokale initiatieven? Zijn daar goede voorbeelden van te geven?

Corona heeft een grote impact op de motivatie en leerstrategie van leerlingen. Is Arktos het daarmee eens? Wat kan daaruit geleerd worden?

Corona brengt ook extra kosten met zich mee. Waren er vanuit de Vlaamse overheid voldoende middelen om die extra kosten te dragen?

Zijn er goede voorbeelden met betrekking tot de zomerscholen die de spreker kan delen? Wat kan daaruit geleerd worden? Heeft de spreker ook bedenkingen bij het bijtscholen dat nu nieuw leven wordt ingeblazen?

2.5. Vragen van Willem-Frederik Schiltz

Willem-Frederik Schiltz dankt Ellen Goovaerts voor de toelichting. Wanneer er een crisis van dergelijke omvang woedt, dan komen kruispuntorganisaties onder druk te staan. Directies kijken eerst naar de eigen school, waardoor specifieke leernoden van leerlingen onvoldoende aandacht krijgen. De meest kwetsbare jongeren worden daardoor extra kwetsbaar. Is er een algemene tendens op dat vlak of is de impact heel groepsspecifiek?

Arktos werkt samen met verschillende organisaties, waar de druk ook enorm is toegenomen. Het gevaar dreigt dat het overzicht en de samenwerking tussen de organisaties zoek raakt. Kan Ellen Goovaerts daar meer duiding bij geven?

Vooraf de groepswerking kwam onder druk te staan en de omschakeling naar digitale contacten zorgde evident voor een digitale kloof. Kwamen er nog specifieke onderdelen van de werking onder druk te staan of vielen er bepaalde weg? Hoe kan daaraan geredieerd worden?

Waren er meer ondersteuningsaanvragen? Is er een andere soort van aanvragen binnengekomen? Hoe heeft de druk op de haperende werking zich gemanifesteerd?

Heeft Ellen Goovaerts de indruk dat er een vertraging is in de taalverwerving bij OKAN-studenten? Of is er sprake van een echte terugval?

2.6. Vragen van Kim De Witte

De groepsdynamiek is een kernpunt in de werking van Arktos, maar staat nu onder druk. *Kim De Witte* peilt naar een oplossing op dat vlak. Moet er bijvoorbeeld voorzien worden in grotere lokale lokalen?

Ellen Goovaerts beschrijft de digitale kloof en de complexiteit ervan. Er zijn lokale initiatieven om in meer laptops te voorzien. Is dat nog altijd aan de orde? Kan het helpen dat er meer laptops worden gezocht? Wat met de internetverbinding thuis? Wat kan helpen voor de doelgroep waarmee Arktos werkt?

2.7. Vragen van Kathleen Krekels

Ellen Goovaerts had het over de verschillen tussen scholen inzake afstandleren. *Kathleen Krekels* vraagt of ze er zicht op heeft welke vorm de jongeren het meeste aansprak?

Arktos had geen vragen ontvangen voor de opvang van NAFTA-jongeren. Wat is de reden daarvoor? Steden gaven in die periode vaak aan dat ze problemen hadden met hangjongeren. In welke mate kan daar in de toekomst via Arktos beter op geanticipeerd worden?

Arktos heeft geen tijdelijke werkloosheid ingeroepen. Kathleen Krekels leest tussen de lijnen door dat het wel is overwogen. Wat is de reden daarvoor? Was dat omdat ze als niet-essentiële derde eerst niet werden toegelaten, waardoor er te weinig werk was voor de medewerkers? Hoe is de situatie nu? Stijgen de ondersteuningsaanvragen? Stagneren die? Of veranderen ze van onderwerp?

3. Antwoord van Ellen Goovaerts

Ellen Goovaerts vindt de vraag of scholen open moeten blijven boeiend. Het is belangrijk om onderwijs maximaal te garanderen. Het is ook belangrijk om jongeren een dagstructuur te garanderen, maar anderzijds moet er ook maximale veiligheid geboden kunnen worden. Het ideaal zou zijn dat er op maat van elke jongere gekeken wordt wat die nodig heeft, maar waarschijnlijk is dat niet werkbaar. Er moet gekeken worden naar een goed evenwicht tussen zowel digitale als fysieke contacten.

Wat de digitale kloof betreft, wijst *Ellen Goovaerts* op de vele positieve effecten van digitaal werken. Teruggaan naar een situatie waarbij er amper gebruik wordt gemaakt van digitale werkvormen, is niet wenselijk. Er moet wel meer voor gezorgd worden dat jongeren de materialen hebben, maar ook dat ze leren omgaan met informatie, dat ze kritisch leren zijn en weten hoe ze dingen kunnen checken. De lokale initiatieven zijn nog steeds nodig, want er zijn nog steeds kinderen en jongeren die geen laptop hebben of maar één laptop voor het hele gezin. Op het vlak van internetverbinding hadden Telenet en Proximus hun lijnen opengezet. Er konden codes aangevraagd worden en Arktos heeft dat ook gedaan. Wat de huidige situatie is, weet de spreker niet.

Het is niet evident voor mensen om aan te geven dat het moeilijk gaat of dat ze middelen nodig hebben. Ze krijgen dan snel een stempel. Ook in het taalgebruik moet daar meer aandacht voor zijn. Ouders moeten gesensibiliseerd blijven worden, maar dat moet ruimer dan enkel via de scholen. Ouders hebben veel meer contacten dan enkel op school en soms zelfs betere contacten buiten school. Ook die partners moeten mee ingeschakeld worden.

Digitale contacten hebben absoluut voordelen, maar zullen fysieke contacten nooit helemaal kunnen vervangen. Als het onderwijs volledig overstapt op digitaal lesgeven, gaat er veel verloren.

Bereikbaarheid is niet evident want er is niet één groep van kwetsbare kinderen of jongeren. Die groep is heel verspreid en divers. Er moet zoveel mogelijk op maat gewerkt worden en ook daarin kunnen verschillende partners betrokken worden. Als jongeren aansluiting vinden bij de sportclub, dan kunnen trainers verbinding maken. Andere jongeren hebben dan weer een leerkracht met wie ze een binding hebben en sommigen vinden aansluiting in het jeugdwerk. *Ellen Goovaerts* heeft geen mirakeloplossing, maar jongeren moeten worden opgezocht waar ze zich bevinden, bijvoorbeeld ook in de chat tijdens het gamen.

Grottere lokalen zijn nodig, omdat de richtlijnen voorschrijven dat vier vierkante meter per persoon gewaarborgd moet worden. De huidige lokalen zijn niet altijd groot genoeg om met acht jongeren samen te zitten.

Is Arktos voldoende vertegenwoordigd in de onderwijsclub? *Ellen Goovaerts* is voorzitter van negentien NAFT-aanbieders die door de Vlaamse overheid gesubsidieerd worden, maar zij zijn niet betrokken bij de onderwijsclub. Ze volgen het vanop een afstand. Het Departement Onderwijs is zeer toegankelijk, maar met het kabinet hebben ze jammer genoeg nog geen enkel contact kunnen installeren.

Ellen Goovaerts is zeer blij met de snelle communicatie, maar het zou fijn zijn als die af en toe gestructureerder verloopt of niet al gebeurt vooraleer er effectief beslissingen zijn genomen. Dat kan voor verwarring zorgen. Ze kan niks slechts zeggen over de toegankelijkheid van de departementen, de agentschappen, het ESF en dergelijke.

De verschillen in regels tussen Onderwijs en Welzijn situeren zich vooral op het vlak van groepsvorming. Tijdens de eerste golf was er even onduidelijkheid over bepaalde richtlijnen, maar eigenlijk is er vrij goede communicatie tussen het Departement Onderwijs en het agentschap Opgroeien. Daardoor krijgt Arktos zeer snel antwoorden of wordt er gezocht naar antwoorden. Onderwijs is een tanker. Welzijn lijkt flexibeler. Er is een verschil in aanpak, maar dat is een gevoel van de spreker dat ze moeilijk concreet kan maken.

Om jongeren te bereiken, moet een divers palet aan kanalen gebruikt worden. Er is niet één kanaal om alle jongeren te bereiken. Jongeren zonder smartphone en zonder toegang tot de digitale media hangen heel erg af van de informatie die hun ouders hen geven. Het is een aandachtspunt dat, zeker in een lockdown, zij nog meer afhankelijk worden van de ouders.

Bij een NAFT wordt er gekeken welke partner de beste rol kan opnemen in dat traject. Soms zijn er inderdaad dingen die stopgezet worden, maar de bedoeling is dan wel om met de partners te kijken wie er het beste de jongere kan opvangen of wat de jongere op dat moment het beste kan doen. In de eerste golf was Arktos geen essentiële derde en werden ze geweerd in het onderwijs. In sommige scholen waren er wel digitale groepscontacten. Het verschilde van school tot school.

In de toekomst moet er een combinatie zijn van fysieke en digitale contacten. Bepaalde digitale elementen hebben meerwaarde, zoals het feit dat het voor sommige jongeren een veiligere manier is om in contact te treden.

De spreker heeft er inderdaad bedenkingen bij dat de informatiedoorstroming enkel via de jongeren zou gebeuren. Ze gelooft heel sterk in de verantwoordelijkheid van jongeren, maar ze vindt dat niet hun taak. Er moet lokaal duidelijk een afspraak zijn hoe de informatiedoorstroming gebeurt en Arktos moet in die communicatie betrokken worden.

Wie de jongere doorstuurt naar Arktos, hangt af van project tot project. Voor NAFT meldt het CLB de jongeren aan. In de vrije tijd gaat dat via heel diverse wegen. Soms gebeurt het ook doordat Arktos werkzaam is in een wijk en jongeren op die manier naar hen toe komen. Ook VDAB en OCMW's sturen jongeren door.

Hetzelfde geldt voor de vraag welke kinderen en jongeren aangenomen worden en voor hoelang. Ook dat gebeurt zeer flexibel en op maat, en is afhankelijk van de voorwaarden die in een project zijn opgenomen. In NAFT gebeurt het zo flexibel en kort mogelijk. In bepaalde arbeidsprojecten is er een vaste periode, waarin een jongere maar bepaalde dagen bij Arktos mag zijn.

Arktos wil zoveel mogelijk jongeren- en partnernabij zijn. Er zijn vier regio's, maar daarnaast zijn er iets meer dan twintig fysieke vestigingsplaatsen verspreid over Vlaanderen. Ze werken niet alleen in die fysieke vestigingsplaatsen, maar vaak ook in wijken. Bij dat plaatsgericht werken heeft Arktos geen locatie, maar bewegen ze zich in de wereld van de jongeren. Daarnaast werken ze vaak ook in scholen of in lokalen van partnerorganisaties zoals VDAB of OCMW.

De relatie met het CAW is vergelijkbaar met alle andere partners. Er wordt altijd heel goed gekeken wie welke rol opneemt. Ellen Goovaerts zegt niet dat er hier en daar geen overlap kan zijn, maar Arktos is geen hulpverlener. Dat moet van bij de aanvang duidelijk zijn. Als er nood is aan hulpverlening, verwijzen ze door naar de juiste instanties.

Dan komt de spreker tot de Vlaamse draaiboeken en de lokale beslissingen. Het is erg goed dat er op maat gewerkt wordt, maar dat brengt wel organisatorische uitdagingen met zich mee. Er is continu afstemming nodig. Er wordt veel flexibiliteit

gevraagd van de medewerkers, wat niet altijd evident is. Het moet ook duidelijk blijven, voor zowel de medewerkers als de kinderen en jongeren. In de zomer bijvoorbeeld was er een verstrenging van de maatregelen in Antwerpen. Dan heeft het extra aandacht nodig om de medewerkers op de hoogte te brengen en ervoor te zorgen dat zij de maatregelen op de juiste manier naar de jongeren brengen.

Inzake het duaal leren was er de vraag of jongeren tewerkgesteld konden worden in organisaties die technische werkloosheid inriepen. Ze is blij dat dit kan, behalve in de horeca die andere afspraken heeft gemaakt. Er zijn aanpassingen gebeurd, maar het blijft een zoektocht om werkplekken en stageplaatsen te vinden.

De suggestie voor een platform van goede voorbeelden van preteaching vindt Ellen Goovaerts een goede tip. De vormen die het meeste aanspreken, waren die op maat.

Hoe zullen ze ervoor zorgen toch aanwezig te zijn op scholen als ze geen essentiële derde meer zijn? De spreker hoopt dat ze altijd als essentiële derde erkend zullen worden. Afstemming met lokale scholen en CLB's is heel belangrijk.

Hoe kan ervoor gezorgd worden dat jongeren maximaal kansen blijven hebben in de toekomst? Dat kan door ieder vanuit zijn rol aanvullend en versterkend te laten werken. Ze herhaalt haar pleidooi om bruggen te slaan tussen de domeinen en de niveaus. Dat is erg belangrijk om kinderen en jongeren kansen te blijven geven.

Wat is er nodig om de missie van Arktos te blijven vervullen? Het samenverhaal op alle vlakken is heel erg nodig. Ze moeten gehonoreerd worden voor de prestaties die ze leveren. De organisatie kan niet overleven als daar geen middelen tegenover staan. Het is belangrijk om van in het begin transparant te communiceren, zodat de organisatie weet waarvoor ze staat en waar ze zich wel of niet in kan bewegen. Open en transparante communicatie is belangrijk om de visie te blijven waarmaken, met directe feedback op het juiste niveau.

Wat zijn goede initiatieven in het kader van motivatie en leerstrategie? De spreker vindt het niet evident om een aantal good practices naar voren te brengen, omdat het afhankelijk is van de persoonlijke situatie van de leerling. In onderwijs moet er misschien ook worden gekeken hoe leerstof op een diverse manier aangebracht kan worden. Ervaringsgericht leren werkt voor sommige leerlingen beter, voor anderen dan weer ex cathedra. Het moet ook ruimer worden bekeken. Jongeren leren ook op andere informele manieren buiten het onderwijs. Daar moet ook rekening mee gehouden worden als het gaat over hun groei, ontplooiing en ontwikkeling.

Zijn er voldoende middelen om de extra kosten te dekken als gevolg van corona? Waarom is technische werkloosheid overwogen? Ellen Goovaerts herhaalt dat Arktos in eerste instantie niet erkend was als essentieel beroep. Ze konden bijna niets meer doen met de kinderen en jongeren. Op dat moment is technische werkloosheid overwogen. Ze wilden echter hun maatschappelijke opdracht blijven vervullen. Ook het financiële plaatje speelde een rol. Dat is in de eerste maanden nauw gemonitord. Een heel groot deel van de middelen was niet gegarandeerd. Dat moest mee in ogenschouw worden genomen om als organisatie gezond te blijven.

In een aantal steden en gemeenten was Arktos mee partner in de zomerscholen. Het is positief dat er een koppeling is gemaakt tussen leren en werken op de groep en op de weerbaarheid van kinderen en jongeren. Er is een risico verbonden aan bijscholen en er moet over gewaakt worden dat er nog aandacht is voor vrije tijd.

Zijn er aanbevelingen voor alle groepen of moeten die groepsspecifiek zijn? De spreker is van mening dat als de maatregelen afgestemd worden op de groepen

die het minst bereikt worden of het meest kwetsbaar zijn, ze op alle groepen van toepassing kunnen zijn.

Heeft de crisis impact op de coördinatie tussen de verschillende organisaties? Een aantal instanties was in elk geval minder bereikbaar, vooral tijdens de eerste golf. Daar is zeker aan gewerkt. De samenwerking verliep hier en daar iets moeilijker, maar was niet zoek.

De groepswerking kwam inderdaad onder druk en dat is nog steeds het geval. Er zijn ook andere delen van de werking weggevallen, zoals opleidingen voor leerkrachten en eerstelijns werkers. Er zijn ook bepaalde activiteiten in het jeugdwerk geannuleerd wegens het psycho-fysieke aspect of overnachtingen die niet konden doorgaan.

Zijn er meer ondersteuningsvragen of zijn die verschoven van aard? In de eerste golf kreeg Arktos vooral ook andere vragen, veel meer gericht op kinderen en jongeren die moeilijk bereikbaar waren of van wie lokale besturen merkten dat ze op skateterreinen en dergelijke rondhingen. Er werd gevraagd om daar te sensibiliseren. Het is fijn dat lokale besturen Arktos benaderen om mee na te denken over maatschappelijke vraagstukken en om te kijken of daar een antwoord op kan worden gegeven. Ellen Goovaerts kan geen antwoord geven op de vraag of de vraag momenteel stijgt.

Wat de vraag over OKAN-leerlingen betreft: in de zomer hebben er NAFT-begeleidingen plaatsgevonden om de taal te kunnen blijven inoefenen.

Waarom waren er geen vragen voor de opvang van NAFT-jongeren? Dat zijn jongeren die zich in het secundair onderwijs bevinden en gemakkelijker alleen thuis kunnen blijven. Leeftijd speelt dus zeker een rol. Daarnaast was er natuurlijk ook de wisselwerking met het jeugdwerk, waarbij er vindplaatsgericht naar de jongere werd gegaan.

De *voorzitter* dankt de spreker voor de chronologische en volledige antwoorden en voor het delen van haar inzichten.

4. Uiteenzetting door Bart Petit, directeur BO School Ter Leie, Deinze

Bart Petit dankt het Vlaams Parlement voor de uitnodiging. Hij vertrekt bij de uiteenzetting vanuit de praktijk van zijn school, maar houdt uiteraard de vinger aan de pols bij het buitengewoon onderwijs. Hij deelt zijn uiteenzetting op in twee delen: een deel over de coronacrisis tijdens het schooljaar 2019-2020 en een tweede deel over het huidige schooljaar 2020-2021.

4.1. Ter Leie in Deinze

Ter Leie is een school voor buitengewoon onderwijs type 2, dus voor kinderen met een matige tot ernstige mentale beperking. Een deel van de kinderen heeft ook nog een fysieke beperking. De school telt in totaal een honderdtal leerlingen en 42 personeelsleden. Op dezelfde campus ligt ook het DVC Heilig Hart, waar nauw mee wordt samengewerkt. Deze instelling biedt zorg aan ongeveer 400 kinderen, jongeren en volwassenen met een lichte, matige, ernstige tot diep mentale beperking. Er zijn ook bewoners met bijkomende motorische beperkingen, zintuiglijke beperkingen, een medisch probleem of gedragsproblematiek. Een groot deel van de kinderen verblijft op internaat in leefgroepen. Daarnaast is er nog een semi-internaat, waar een kleine minderheid van de leerlingen gebruik van maakt. Tijdens de dag is er een geïntegreerde werking.

4.2. Beslissing om school te sluiten en te heropenen

Hoe heeft de school de crisis aangepakt? In maart 2020 besliste het DVC dat het beter was om als twee afzonderlijke entiteiten te werken. De school kon zich enkel aansluiten bij die beslissing, maar had liever andere oplossingen uitgeprobeerd om zo de kinderen maximaal onderwijs te kunnen geven. De kerngedachte van de scheiding in twee afzonderlijke entiteiten was om het virus buiten te houden. Op die manier was er immers minimale circulatie en concentratie van personen. Het gevolg was dat die kinderen niet naar school konden komen. Van de honderd leerlingen zitten er ongeveer zestig in het DVC, maar ook zij hebben recht op onderwijs. Het gaat bovendien om kinderen in kwetsbare situaties en er komt een zware druk op de gezinssituatie te liggen. De continue ontwikkeling van die kinderen is heel belangrijk. 43 leerlingen kwam wel nog naar school in de eerste crisis.

Om te kunnen voldoen aan de onderwijsopdracht, hebben tien leerkrachten ondersteuning geboden in de leefgroepen in het DVC. Dat was geen evidente opdracht, alleen al door het verschil tussen Onderwijs en Welzijn. De prestatieregelingen in de twee domeinen lopen immers niet gelijk. In die periode was er voor het onderwijspersoneel ook nog de paasvakantie, wat anders was in Welzijn. Ook de doelstellingen verschillen. Vanuit Onderwijs is er de handelingsplanning om de doelstellingen te bereiken en vanuit het DVC is er de vrijetijdsbesteding door de opvoeders. Het was niet evident om dat te matchen. Het was ook niet evident voor de leerkrachten door een nieuwe werkomgeving, nieuwe collega's, geen contact meer met de school en de onderwijscollega's. De directeur is trots op zijn team voor de flexibele inzet.

Het was ook geen evidente opdracht voor de kinderen. Ze verbleven plots dag in dag uit in de leefgroep en hadden enkel nog nauw contact met de bewoners van die leefgroep. Ze voelen die vreemde situatie aan, maar kunnen dat niet verwoorden. Hen duidelijk maken waarom ze in deze situatie verzeild geraakt waren, was aartsmoeilijk.

De veertig leerlingen die nog naar school konden komen, werden ook in bubbels verdeeld, rekening houdend met hun eigenlijke klas en met hun niveau. De school is nooit enkel opvang geweest, maar heeft steeds geprobeerd om in onderwijsgerelateerde activiteiten te voorzien. Het leerrecht en de blijvende ontwikkeling van de kinderen was de eerste en prioritaire doelstelling.

De school moest ook nog eens zorgen voor voor- en naschoolse opvang als gevolg van de beslissing om autonoom te werken en door de sluiting van het semi-internaat door het VAPH. Als lokale overheden opvang moeten organiseren, is het niet evident om oplossingen te vinden voor kinderen met noden. De school was dan ook open van 8.00 tot 17.00 uur, wat een andere organisatievorm vroeg van het personeel.

In het begin van de crisis was amper 25 procent van de 40 leerlingen aanwezig. Dat is tegen het einde geëvolueerd naar bijna 100 procent. De school is immers blijven sensibiliseren opdat ouders hun kinderen toch naar school zouden brengen. In het begin was er grote angst voor besmetting op school. Ook doordat de draagkracht van gezinnen afnam, kwamen er meer kinderen naar school. Daarnaast waren er ook ouders die opnieuw moesten gaan werken en het in familiaal verband niet meer opgelost kregen. Ook zij brachten hun kinderen terug naar school.

De school heeft een draaiboek gemaakt op basis van alle veranderingen waarmee ze geconfronteerd werd. Er was heel wat overleg met directies van andere scholen in verband met die draaiboeken, omdat er vanuit de overheid op dat moment weinig ondersteuning was. Wat werd daarin uitgewerkt? Aangepaste uurroosters, speelplaatstoezicht, veiligheid op de bus en bij overdracht van de kinderen,

veiligheid in gangen, traphallen, klaslokalen, keuken, speelplaats, leraarskamer, ergolokaal en vergaderruimte, en het gebruik van beschermingsmiddelen zoals mondkmaskers, handschoenen, face shields, handgel en ontsmettingspray. Wanneer de regels om de haverklap veranderd of aangepast worden, dan werkt dit zeer frustrerend omdat er elke keer aan het draaiboek moet worden gesleuteld. Als de info dan ook nog eens laat kwam en voor het buitengewoon onderwijs, zeker voor type 2, summier was, dan leidt dat tot extra frustratie en ontmoediging.

De heropstart van het onderwijs was de spreekwoordelijke druppel die de emmer deed overlopen. De school had immers een hele werking opgestart die opnieuw moest worden omgegooid. Er moest een nieuw organigram worden uitgewerkt, wat niet evident was. Er is dan gekozen voor de ontwikkelingsgerichte groep, maar die zat verspreid over het DVC en de school. Er moest personeel vrijgemaakt worden voor de twee groepen, wat heel wat creativiteit vroeg en zwaar was.

4.3. Opvang tijdens de paasvakantie

De overheid vroeg aan de lokale besturen om ondersteuning te bieden bij de organisatie van de opvang tijdens de paasvakantie. Jammer genoeg kwam het buitengewoon onderwijs opnieuw in de kou te staan, zeker type 2. Kinderen met een gedragsproblematiek, met autismespectrumstoornis of met meervoudige beperkingen kunnen daar niet terecht. De mensen in die opvang beschikken niet over de nodige expertise. Ook de kinderen kunnen dergelijke veranderingen niet aan en de ouders hebben er weinig vertrouwen in. De school heeft dan doorgewerkt, omdat ze de gezinnen niet nog meer in de problemen wilde brengen en uit zorg voor de kinderen. Er is met andere woorden doorgewerkt om de problemen van de overheid op te lossen, wat de wereld op zijn kop is. Bart Petit roept de overheid op om in de debatten over onderwijs het buitengewoon onderwijs niet te vergeten.

4.4. Busvervoer

Aan het begin van het schooljaar 2020-2021 is er gestart met gescheiden vervoer voor basisonderwijs en secundair onderwijs. Het vraagt een hele organisatie om dat geregeld te krijgen. Er moeten groepen samengesteld worden die min of meer overeenkomen met de routes. Voor de school rijden er zeventien bussen. Eens dit op papier is uitgewerkt, duurt het nog twee weken om alles operationeel in orde te brengen. Na drie weken werd er plots beslist om het lager en secundair onderwijs opnieuw op één bus te plaatsen, waardoor al het werk in de prullenbak kon om opnieuw te beginnen. Het heeft zes weken geduurd om het busvervoer voor het buitengewoon onderwijs te regelen.

Op een van de bussen brak er dan nog een coronabesmetting uit en werden zowel de chauffeur als de begeleider besmet. De vervanging van de buschauffeur gebeurt door de busmaatschappij, maar de vervanging van de begeleider moet de school oplossen. Ook dat is niet evident en daarom hebben collega-directeurs en hijzelf de begeleiding op zich genomen. Uiteraard brengt dat extra werkdruk met zich mee.

De spreker geeft een voorbeeld van een woensdagrit. Om 6.00 uur 's morgens vertrekt hij thuis om om half zeven in Deinze te zijn voor een busrit tot 8.45 uur. Dan wordt er drie uur op school gewerkt tot 12 uur, om nadien de bus op te gaan tot 14 uur. Bart Petit haalt daarbij het lot van een 3-jarige kleuter aan. Om 7.00 uur krijgt hij dat kind slapend in zijn armen. Social distancing is dus niet van toepassing. Dat kind zit dan op de bus voor meer dan anderhalf uur, is drie uur op school en moet dan opnieuw meer dan anderhalf uur op de bus naar huis. Die kleuter zit op een woensdagochtend dus 3,5 uur op de bus om drie uur op school te kunnen zijn. Zijn hart breekt bij dergelijke situaties. Het is een brug te ver.

4.5. Naleven van de coronamaatregelen

Afstand houden is onmogelijk in het buitengewoon onderwijs type 2. Er is begeleiding nodig bij het toiletbezoek. Heel wat kinderen moeten verpamperd worden. De kinderen moeten worden geholpen bij het eten. Er zijn kinderen met woedebuien die gekalmeerd moet worden. Ook het lesgeven gebeurt van zeer kindnabij. Het personeel draagt een mondmasker of een face shield als het moet, maar die worden heel snel afgetrokken. De kinderen hebben motorisch niet al hun bewegingen onder controle. Veiligheid blijft dus een moeilijk punt.

Het realiseren van afstandsonderwijs is voor buitengewoon onderwijs type 2 niet mogelijk. Bij de basale groepen gaat het om waarnemingen en om zich goed voelen. Hoe kan dat gerealiseerd worden via afstandsonderwijs? Bij ontwikkelingsgerichte klassen is er sterke begeleiding nodig om dingen stap voor stap aan te leren. Dat is een immens verschil met het gewoon onderwijs. Het is een onbegonnen zaak om dit via afstandsonderwijs te doen.

4.6. Leerachterstand

Ook in de school ervaren ze leerachterstand ten opzichte van een normaal schooljaar. In de structuurklassen zijn de regels minder gekend. In de basale klassen verlopen de rituelen bij het ochtendgebeuren veel minder vlot. In de functionele klassen verlopen gekende handelingen veel stroever. In de ontwikkelingsgerichte klassen is er een terugval in de kennis of op het vlak van taalvaardigheid. De kinderen moeten opnieuw routines en structuren aanleren die ze voor de lockdown wel kenden. Er is ook een emotioneel probleem dat eerst moet worden weggewerkt, alvorens er opnieuw geleerd kan worden. De kinderen hebben nood aan heel wat herhaling om vaardigheden onder de knie te krijgen.

De onderbreking van de lessen zorgt voor een stilstand in hun ontwikkeling. De toekomst van de kinderen in type 2 is nochtans bepaald door wat leerkrachten, therapeuten en opvoeders met hen doen. Ze komen niet spontaan tot leren. Wat die kinderen op het einde van hun schoolcarrière kunnen, is te danken aan de inspanningen van de school en het MFC. Een onderbreking van vijf maanden zorgt voor blijvende achterstand en die periode is onmogelijk weg te werken. Laat de scholen dus zoveel mogelijk open. Momenteel is er heel veel uitval van personeel en kinderen: 7 van de 42 personeelsleden zijn afwezig. Dat vraagt heel wat verschuivingen om de klasdag zo normaal mogelijk georganiseerd te krijgen.

Tot slot roept Bart Petit het Vlaams Parlement op om de debatten over onderwijs te starten met het buitengewoon onderwijs en dit niet te verschuiven naar de laatste tien minuten. Op die manier kunnen de problemen met een frisse geest aangepakt worden en komen er misschien oplossingen. Als in nieuwsbrieven van twee of drie bladzijden in de laatste paragraaf één zinnetje over het buitengewoon onderwijs staat dat ze het eigenlijk zelf moeten uitzoeken, dan zakt de moed hem in de schoenen. Alle besluiten die genomen worden, zijn gericht op het gewoon onderwijs dat de grootste groep uitmaakt. Buitengewoon onderwijs is maar een heel kleine groepje daarin, maar hij vraagt toch aandacht en begrip, zeker voor type 2.

De *voorzitter* dankt de spreker voor zijn heldere en soms harde taal. Het is ook de bedoeling van deze commissie dat dergelijke dingen naar boven komen.

5. Vragen van de leden

5.1. Vragen van Kim De Witte

Kim De Witte dankt de spreker voor zijn aangrijpend verhaal. Het klopt dat het buitengewoon onderwijs vaak is vergeten. Is er voldoende beschermingsmateriaal op school? Wie koopt dat aan? Is daar extra steun voor?

De discussie over het busvervoer is al lang bezig. Is er momenteel al verbetering? Wat ziet de spreker als oplossing op korte en lange termijn?

De draaiboeken zijn niet aangepast aan het buitengewoon onderwijs. Wat ziet de spreker als oplossing? Zijn er aparte draaiboeken mogelijk? Wat is er dringend nodig?

Zijn er mogelijkheden op het vlak van digitaal afstandsonderwijs voor bepaalde leerlingen in het buitengewoon onderwijs?

5.2. Vragen van Kathleen Krekels

Kathleen Krekels dankt de spreker voor zijn uiteenzetting, die binnen is gekomen. Ze wil zijn eerste partner zijn om het buitengewoon onderwijs volwaardig mee te nemen in het debat. Buitengewoon onderwijs wordt niet vergeten, maar ze kan zich voorstellen dat het af en toe zo overkomt.

De spreker sprak over ouders die uit angst voor besmetting hun kinderen niet naar school wilden sturen. Is men erin geslaagd om die ouders toch over de streep te trekken? Wat was daarvoor nodig?

Afstandsonderwijs was onbegonnen werk omdat fysiek en nauw contact met de leerlingen nodig is. Is er toch een poging ondernomen om een vorm van afstandsonderwijs op te zetten? Zo ja, welke? Waarom is men er eventueel mee gestopt? Of is men er niet aan begonnen omdat het toch geen zin heeft?

De school heeft zelf een draaiboek opgesteld omdat een specifiek draaiboek voor het buitengewoon onderwijs lang op zich heeft laten wachten. Heeft de school via de koepel incentives en voorbeelden doorgegeven aan departement of kabinet, waarop kon worden voortgebouwd? Wat zijn goede maatregelen voor type 2? Is het nodig om in het draaiboek voor het buitengewoon onderwijs bepaalde zaken te stipuleren met betrekking tot alle types? Zijn er bepaalde zaken gemeenschappelijk? Zijn er bepaalde zaken typeafhankelijk?

Het klopt dat buitenschoolse opvang voor kinderen uit het buitengewoon onderwijs voor lokale besturen geen evidentie is. Ziet de spreker toch manieren om een betere samenwerking op poten te kunnen zetten?

Bij gewone scholen is te horen dat de ondersteuning van CLB's en vooral van de ondersteuningsnetwerken wat verloren is gegaan. Was dat voor het buitengewoon onderwijs ook zo?

Het busvervoer is een moeilijke zaak. Kathleen Krekels begrijpt de frustraties daaromtrent. Er moet uit de fouten uit het verleden geleerd worden. Er zijn middelen vrijgemaakt om busbegeleiders aan te nemen en op te leiden, maar die moeten gevonden worden. Heeft de spreker tips om die te vinden? Hoe kunnen schrijnende situaties zoals met de 3-jarige kleuter voorkomen worden? Welke mogelijkheid ziet de overheid over het hoofd? Wat zijn zijn ideeën?

5.3. Vragen van Jan Laeremans

Jan Laeremans bedankt de directeur voor zijn aangrijpende getuigenis. Het klopt dat er misschien eerst naar het buitengewoon onderwijs moet worden gekeken om het beter te dienen.

Een deel van de kinderen zat op school en een deel in het DVC. Zijn er grote verschillen te merken tussen die groepen? Wie bepaalde of een kind al dan niet op school zat?

Is er momenteel beterschap op het vlak van busvervoer? Moet er geen limiet gezet worden op hoelang een kind op een bus mag zitten? Heeft de directeur nog extra oplossingen?

Enkele jaren geleden is beslist om geen vervangingen meer toe te laten op veertien dagen voor een vakantie. Dat is voor het buitengewoon onderwijs bijzonder problematisch. *Jan Laeremans* pleit ervoor om die regeling on hold te zetten, zodat er toch vervangingen kunnen gebeuren. Heeft de spreker een beroep kunnen doen op vervangingen in de voorbije twee maanden? Was dat een hopeloze zoektocht? Heeft de directeur ook daar suggesties?

5.4. Vragen van Loes Vandromme

Loes Vandromme dankt de spreker voor zijn zeer bijzondere woorden en voor de bijzondere flexibiliteit die hij en zijn team aan de dag hebben gelegd.

Uit een bezoek aan een buso-school leerde *Loes Vandromme* dat er een andere visie is op derden. Onderwijs was strenger in het ontvangen van stagiairs en vrijwilligers dan Welzijn. Heeft *Bart Petit* dat ook ervaren? Het verschil tussen Welzijn en Onderwijs kwam ook tot uiting in het dragen van mondmaskers en beschermingsmateriaal. De impact daarvan op kinderen en jongeren was bijzonder groot. Tussen de domeinen was er ook een verschil op het vlak van warme maaltijden. Wat zijn de ervaringen van de spreker daaromtrent?

De spreker heeft het gehad over type 2. Heeft hij van collega's verhalen gehoord over andere problematieken?

Op het vlak van communicatie wordt buitengewoon onderwijs soms vergeten. Is de school gehoord door de inspectie? Wat was daar de ervaring?

Was de ondertoon met betrekking tot de draaiboeken dat de spreker om vertrouwen vraagt, omdat die scholen zelf weten wat er goed is voor hun leerlingen? Zijn ze daartoe bij machte? Of verkiest de spreker toch draaiboeken op Vlaams niveau?

Er was enorme impact op de gezinnen door het verlies aan structuur. Er was impact op het welbevinden en regressie op motorisch vlak. Soms moest er helemaal opnieuw van nul gestart worden eens de kinderen weer op school waren. Zag de spreker ook impact op motivatie en leerstrategieën?

Hoe slaagt de directeur erin om flexibiliteit en wendbaarheid van de medewerkers te blijven verkrijgen? Hoe heeft hij dat aangepakt? Hoe is hij zijn team blijven motiveren? Hoe kan de overheid daarin ondersteunen?

Heeft de spreker nog specifieke aanbevelingen die in Coronadecreten vertaald kunnen worden?

Loes Vandromme was enorm geraakt door het verhaal van de 3-jarige kleuter op de bus. Er moet over alle partijgrenzen heen gezocht worden naar een oplossing zodat dergelijke verhalen niet meer kunnen.

5.5. Vragen van Willem-Frederik Schiltz

Willem-Frederik Schiltz bedankt op zijn beurt de spreker voor zijn uiteenzetting. De oproep om meer aandacht te besteden aan het buitengewoon onderwijs is aangekomen en zal door de leden met kracht worden uitgedragen.

Het uitgangspunt is om kinderen maximaal naar school te laten gaan om leer- en ontwikkelingsachterstand tegen te gaan en het voor ouders draaglijk te houden. Het is echter heel moeilijk om de coronamaatregelen, zoals afstand houden, toe te passen. Is het geen idee om plasticen mondmaskers te gebruiken zodat kinderen de mimiek toch kunnen zien? Voor de kinderen in het buitengewoon onderwijs is dat masker bevreemdend en beangstigend, en zorgt het voor paniecreacties. De maskers worden dan afgetrokken. Zijn er manieren waarop leerkrachten en zorgverleners toch veilig aan de slag kunnen?

De teststrategie wordt momenteel aangepast en de testen worden meer gericht ingezet. Kan dat helpen om zorgverleners, leerkrachten en ouders meer veiligheid te bieden? Heeft de spreker suggesties die de veiligheid kunnen verhogen?

Ook in het reguliere onderwijs is uitval van personeel een enorme uitdaging. Heeft de spreker op dat vlak suggesties? Welke denkbare reserves kunnen er aangeboord worden? Er kan inderdaad misschien aan gedacht worden om de beperking van vervangingen voor een vakantie op te heffen. Daarmee zijn er natuurlijk nog geen vervangers.

5.6. Vragen van Steve Vandenberghe

Steve Vandenberghe dankt de directeur voor zijn toelichting. Zijn betoog heeft ook op hem een enorme indruk nagelaten. Een aantal van zijn vragen zijn retorische vragen geworden.

Steve Vandenberghe vindt het bijzonder jammer dat de minister niet aanwezig is omdat hij vaak een goednieuwsshow brengt die in schril contrast staat met de realiteit. Vindt de spreker dat er genoeg rekening is gehouden met het buitengewoon onderwijs tijdens het crisismanagement? Waren de richtlijnen bij de heropstart wel duidelijk? Was er genoeg aandacht voor de specifieke noden van de leerlingen in het buitengewoon onderwijs? Is het busvervoer goed geregeld?

Iedereen is het erover eens dat de scholen open moeten blijven. Houdt het Vlaamse beleid voldoende rekening met de noden van de personeelsleden?

Hoe hebben de ouders van kinderen in het buitengewoon onderwijs zich de voorbije maanden gevoeld? Voelden zij zich in de steek gelaten? Slaagt de school erin om de schijn – niet negatief bedoeld – hoog te houden dat alles werkbaar is?

Er is extreem veel lerarenuitval. Hoe zal de school daar in de toekomst mee omgaan? Wat zijn de grootste bekommernissen op dat vlak? Zouden sneltests een oplossing kunnen zijn? Hij maakt de vergelijking met de sportsector waar voetballers drie tot vier keer per week worden getest.

Was er in het verleden en is er nu voldoende begeleiding door de pedagogische begeleidingsdiensten en de koepel?

Hoever reikt de draagkracht van de school nog?

5.7. Vragen van Koen Daniëls

Koen Daniëls hoort Bart Petit pleiten om voor het buitengewoon onderwijs veel meer dingen op te nemen in de draaiboeken. Heeft hij dan geen schrik dat er dingen in zullen staan die niet kunnen worden toegepast in de concrete realiteit? De school is bijgesprongen in het MFC. Zoiets in een draaiboek opnemen, zou niet passeren bij alle partners. De spreker had het daarbij ook over de prestatie- en vakantieregeling. Koen Daniëls vraagt welke prestatieregeling het dan moet worden? Die van Welzijn of van Onderwijs?

Moet hij het pleidooi van de spreker in verband met de opvang begrijpen dat er voor scholen buitengewoon onderwijs niet nagedacht moet worden over voor- en naschoolse, en buitenschoolse opvang, maar dat de scholen open moeten blijven en dat er moet worden voorzien in ondersteuning omdat de scholen eigenlijk de opvang zijn? Was het beter geweest dat de leerlingen in het MFC toch naar de school waren gekomen?

Het klopt dat bij de doelgroep de veiligheidsmaatregelen moeilijk gerespecteerd kunnen worden. Hoe ging het personeel daarmee om? Koen Daniëls kan zich inbeelden dat ze schrik hadden, maar toch ook het sensopathisch handelen wilden realiseren.

Er is al heel veel gezegd over het busvervoer. Alle ministers van alle kleuren en gezindten hebben daar in het verleden hun tanden op stuk gebeten en zijn nooit tot een oplossing gekomen. Als er een mirakeloplossing zou zijn, dan was die er allang geweest.

Koen Daniëls is blij te horen dat Steve Vandenberghe er bij zijn partijgenoten in de Federale Regering maximaal op zal aandringen dat ook alle leerkrachten drie tot vier keer getest worden.

Hoe heeft de school contact kunnen houden met ouders die hun kinderen uit schrik niet naar school stuurden? Heeft de school voor hen iets kunnen doen of waren ze op zichzelf aangewezen?

6. Antwoord van Bart Petit

Bart Petit antwoordt eerst op de vragen met betrekking tot het busvervoer. Eigenlijk is het niet moeilijk, maar het draait steeds om hetzelfde, namelijk middelen vrijmaken. Nu worden er dikwijls middelen verschoven. Hij is zich er wel van bewust dat als er geen geld is, het moeilijk is om middelen vrij te maken. Momenteel rijden er zeventien bussen voor de school. Als er meer middelen zijn, kunnen die ritten korter gemaakt worden waardoor de reistijden ook automatisch korter zullen zijn. Middelen voor Onderwijs is het antwoord op heel wat vragen. Vlaanderen mag niet vergeten dat onderwijs de grondstof is, maar dat heeft veel middelen nodig. Voor het ogenblik gaan er te weinig middelen naartoe.

Vervanging voor leerkrachten vinden, is moeilijk, maar tot op heden is de directeur daar wel in geslaagd. Het gemakkelijkste om in te vullen zijn de vervangingen van leerkrachten Algemene en Sociale Vorming. De paramedische groep is een ander verhaal, zeker als het gaat om mensen die deeltijds werken. Daar slaagt de school momenteel niet altijd in.

Bij vervangingen is het probleem dat het mensen afschrikt om in buitengewoon onderwijs type 2 te werken. Men moet om kunnen gaan met de setting. In zulke scholen zijn er rolstoelen en sta-apparaten, en is er heel wat omgevingsgeluid. Het is niet aan iedereen gegeven om daar les te geven. Het leerkrachtenplatform op zich is goed, maar voor het buitengewoon onderwijs type 2 zitten er weinig mensen

in. Er is geen pasklare oplossing. Er moet meer ingezet worden op bewustwording tijdens de lerarenopleiding zodat er meer inzicht komt in het buitengewoon onderwijs. Dat zal mensen misschien aanzetten om erover na te denken en ervoor te kiezen.

Dan komt de spreker tot de uren en de lestijden. In het onderwijs worden de lestijden berekend op de telling van februari. Voor het buitengewoon onderwijs kunnen er in september nog afwijkingsuren aangevraagd worden. Jammer genoeg is de vraag alweer groter dan het aanbod. Het eerste criterium waarnaar gekeken wordt, is het leerlingenaantal. De directeur pleit ervoor om dit te verruimen, bijvoorbeeld door ook naar de zwaarte van de opdracht te kijken.

De zestig leerlingen die in het DVC moesten blijven, waren internen. De ouders hadden de keuze tussen hun kind daar laten of mee naar huis nemen. Als het kind daar bleef, was er ook geen bezoekrecht. Die kinderen hebben weken hun ouders niet gezien. In de school zijn er leerkrachten bereid gevonden om in de leefgroepen onderwijs te geven. Daardoor kan de directeur niet zeggen of er een verschil is tussen kinderen die op school zijn gebleven en kinderen die in het MFC onderwijs hebben gekregen. De hele organisatie heeft veel van de leerkrachten gevraagd.

Hoe zijn mensen daartoe bereid gevonden? De directeur heeft 26 jaar in het gewoon onderwijs gestaan, vooraleer hij is overgestapt naar het buitengewoon onderwijs. Hij weet dat leerkrachten in het gewoon onderwijs hun kinderen graag zien. Maar kinderen in het buitengewoon onderwijs graag zien, is een andere dimensie. De leerkrachten die er werken, willen niet terug naar het gewoon onderwijs. Doordat de dimensie anders ligt, zijn ze bereid om die inspanning te doen.

Kan de directeur dit opnieuw vragen in dit schooljaar? Ja, maar het zal niet met dezelfde bereidheid zijn. Vorig schooljaar was er een eindpunt en was het beperkt in tijd omdat het schooljaar in juni 2020 ten einde liep. Nu is het veel moeilijker om leerkrachten te overtuigen om in het DVC les te geven. Doordat iemand bewust kiest voor buitengewoon onderwijs, is men tot veel bereid, maar het mag niet normaal gevonden worden.

Hoelang kan dit volgehouden worden? De directeur hoopt dat het afgerond kan worden op het einde van het schooljaar 2020-2021 en dat de situatie nadien normaliseert. Maar dat zal de toekomst uitwijzen.

Op het vlak van beschermingsmiddelen is er een verschil tussen Onderwijs en Welzijn. De beschermingsmaatregelen in het MFC waren draconisch. Er was een poetsploeg. Liftten en gangen werden constant ontsmet. Mensen moesten zich beperken tot één leefgroep. De school is niet zo ver gegaan.

Het krijgen van materiaal verliep vlot. Van de stad Deinze kreeg de school 2000 mondmaskers. Latex handschoenen waren en zijn moeilijker te verkrijgen, waardoor het duur wordt. Er waren ook serviceclubs die hulp hebben geboden, bijvoorbeeld met face shields.

Het klopt dat mondmaskers met een plastic raampje bijvoorbeeld de logopedielessen vlotter kunnen laten verlopen. Er wordt gezocht naar creatieve oplossingen om het materiaal toegankelijk te maken.

Het grootste probleem op het vlak van beschermingsmateriaal was de was. In principe mag de school de was naar het DVC brengen, maar in coronatijden kon dat niet. De leerkrachten hebben dan van maart tot juni 2020 elk om beurt de was meegenomen naar thuis. Nu is dat probleem opgelost omdat de school opnieuw bij het DVC terecht kan.

De warme maaltijden vormden geen probleem, omdat die sowieso afgenomen worden van het DVC. Door te werken met meerdere eetkarren, had elke bubbel een eigen eetkar die ontsmet moest worden.

Hoe werd er contact gehouden met de ouders? Dat gebeurde telefonisch op wekelijkse basis. Bij twijfel ging de klasleerkracht zelfs op huisbezoek. Men probeerde de ouders ervan te overtuigen dat de school een veilige omgeving was. Dat heeft ertoe bijgedragen dat meer mensen hun kind naar school hebben gebracht.

De inspectie heeft telefonisch contact opgenomen om te vragen hoe het ging en of er problemen waren. Dat gaf een goed gevoel. Ook met de begeleidingsdiensten was en is er via Zoom wekelijks overleg. Dat is vrijwillig, maar de meeste directies sluiten daar wel op aan.

De vraag of de draaiboeken meer uitgewerkt moeten zijn, is moeilijk te beantwoorden. De inspectie doet doorlichtingen van twee dagen en een school moet in orde zijn. Als een school alles zelf moet uitwerken, dan vraagt de directeur zich af of alles wel in orde kan zijn. De draaiboeken voor het onderwijs zijn een inspiratie voor het buitengewoon onderwijs. Misschien moeten die draaiboeken via werkgroepen verfijnd worden voor de verschillende types. Op die manier zullen de draaiboeken meer richtinggevend zijn over wat kan en moet gebeuren, om dan een eigen draaiboek te kunnen maken.

Er waren ook vragen over de digitale mogelijkheden. De directeur stelt dat de sterkste leerlingen bij hem het niveau halen van het tweede of derde leerjaar. Het antwoord inzake digitale mogelijkheden is dan ook duidelijk.

Er is wel degelijk afstandsleren geweest. In de ontwikkelingsgerichte klassen wordt gewerkt met werkbakken waarin werkjes zitten. De leerkrachten hebben digitale werkbundels gemaakt, waar leerlingen min of meer zelfstandig mee aan de slag kunnen, maar dat loopt niet van een leien dakje. Het is bijzonder belangrijk voor het buitengewoon onderwijs dat de scholen open blijven om de ontwikkeling van leerlingen zoveel mogelijk te stimuleren.

Er is gevraagd of de school de opvang liever zelf organiseert. Het antwoord is negatief, want de leerkrachten gaan daaraan ten onder. Er moet in de buitenschoolse opvang voor gezorgd worden dat er mensen zijn die dergelijke competenties hebben. Het antwoord ligt bij Welzijn. Dat zal niet het volledige plaatje dekken, maar het kan al een serieuze tegemoetkoming zijn.

De *voorzitter* dankt de spreker voor zijn antwoorden. De boodschap is goed aangekomen en wordt meegenomen in de verdere debatten.

Björn RZOSKA,
voorzitter

Koen DANIELS
Loes VANDROMME
Hannelore GOEMAN,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

bo	buitengewoon onderwijs
buso	buitengewoon secundair onderwijs
CAW	centrum algemeen welzijnswerk
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
COVID-19	'CO' staat voor de virusgroep corona waartoe de ziekte behoort; 'VI' verwijst naar virus; 'D' staat voor 'disease'; en 19 duidt op het jaartal waarin het nieuwe virus uitbrak: 2019
DVC	dienstverleningscentrum
ESF	Europees Sociaal Fonds
MFC	multifunctioneel centrum
NAFT	naadloos flexibel traject
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
OKAN	onthaalklas voor anderstalige nieuwkomers / onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers
VAPH	Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding